

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

Факультет педагогіки і психології

“Затверджено”

На засіданні Приймальної комісії
НПУ імені М. П. Драгоманова
Протокол №4 від «30» березня 2017 р.

“Рекомендовано”

Вченою радою Факультету
педагогіки і психології

Програма додаткового вступного випробування

з ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

для громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства,

при вступі на навчання для здобуття ступеня

бакалавра

на базі здобутого ступеня (ОКР)

молодшого спеціаліста

Київ – 2017

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Додаткове вступне випробування з дисципліни «Образотворче мистецтво» для вступників на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодшого спеціаліста» проводиться в один етап.

Додаткове вступне випробування передбачає виконання *завдання з живопису натюрморту з маскою (акварель, папір формату 30×40 см). Термін виконання – 6 академічних годин.*

Роботи оцінюють члени предметної комісії, склад якої затверджений наказом університету. Оцінювання рівня знань і умінь абітурієнтів проводиться членами предметної комісії відповідно до критеріїв оцінювання. Загальна оцінка якості виконання абітурієнтом творчого завдання виводиться за результатом обговорення всіма членами комісії особистих оцінок його роботи.

В ході додаткового вступного випробування абітурієнти мають продемонструвати фаховий рівень володіння всім комплексом фахових умінь з пастозного живопису і академічного рисунку.

Додаткове вступне випробування передбачає оцінку таких умінь вступника:

- володіти технологією роботи на папері твердими і м'якими олівцями;
- володіти характерними особливостями художньо-виразного лінійного малюнка;
- володіти загальними відомостями з перспективи;
- володіти методами побудови перспективних зображень предметів комбінованої форми;
- передавати скорочення плоских та об'ємних фігур відносно лінії горизонту;
- будувати тіні у перспективі;
- відтворювати засобами художнього лінійно-конструктивного малюнка просторові співвідношення об'ємної форми одного предмету;
- виявляти об'ємність і положення кількох предметів у просторі;
- виконувати поетапне зображення лінійного конструктивного малюнка натюрморту;
- визначати характер світлотіньових градацій;
- виявляти м'які та контрастні тональні співвідношення;
- володіти технологією роботи на папері акварельними фарбами, що застосовують у кольоровому зображенні;
- використовувати пензлі різного розміру і форми для роботи з аквареллю;
- володіти основними прийомами роботи акварельними фарбами по сухій та по зволоженій поверхні паперу;
- визначати акцентовану частину композиції натюрморту (величиною або контрастним тональним співвідношенням предметів);

- виявляти зоровий центр композиції натюрморту;
- компоувати натюрморт у форматі (горизонтального і вертикального напрямку);
- позначати місце лінії горизонту в поєднанні зі змістом композиції натюрморту;
- побудувати композицію натюрморту із складових елементів, враховуючи пропорції, просторові співвідношення, тональні градації;
- володіти основами знань з кольорознавства;
- виявити основні кольорові акценти;
- використовувати основні графічні та живописні художньо-виразні засоби композиції;
- виявляти статику або динаміку композиційного рішення натюрморту, намагаючись створювати певний настрій світлотіньовими градаціями та кольором;
- ескізувати і послідовно створювати натюрморт від загальних окреслень головного і складових елементів композиції до лінійного, тонального і кольорового завершення, з виявленням цілісності форми та змісту;
- виконувати роботу послідовно, від загального до часткового;
- завершувати роботу проробкою деталей та узагальненням, доводячи до цілісності та художньої виразності;
- виявляти цілісність і повноту об'ємно-просторового сприймання світу, здатність аналізувати і передавати засобами образотворчого мистецтва найтипівіші риси предметів і явищ, форму, фактуру, об'єм, колір, положення в просторі тощо.

Під час проведення додаткового вступного випробування з образотворчого мистецтва абітурієнти мають дотримуватись наступних правил поведінки:

- зберігати тишу;
- працювати самостійно;
- не користуватися довідниковими матеріалами (навчальними посібниками, довідниками, електронними записними книжками тощо, а також будь-якого вигляду шпаргалками);
- не розмовляти з іншими абітурієнтами;
- не допомагати у виконанні завдань іншим абітурієнтам;
- не користуватися засобами оперативного (мобільного) зв'язку;
- не покидати меж території, яка встановлена приймальною комісією для проведення творчого конкурсу.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ УМІНЬ АБІТУРІЄНТА НА ДОДАТКОВОМУ ВСТУПНОМУ ВИПРОБУВАННІ

<i>За шкалою університету</i>	<i>Визначення</i>	<i>Характеристика творчих робіт абітурієнта на завдання практичного змісту</i>
100-123	Низький	Абітурієнт здатний сприймати та

бали		<p>відтворювати лише окремі предмети заданої постановки, або фрагменти предметного середовища. Працює непослідовно.</p> <p>Сприймає та відтворює художні образи на частковому рівні, однозначно їх характеризує, демонструє слабо сформоване художнє мислення, елементарні навички та уміння у творчій художній діяльності.</p> <p>Рисунок під живопис виконано без урахування впливу лінійної перспективи, пропорційного співвідношення та конструктивної побудови.</p> <p>Живопис виконано з порушеннями технології акварельного живопису, без урахування законів повітряної перспективи, закономірностей передачі об'ємних властивостей форми та законів колірної гармонії.</p> <p>Композиція виконана без дотримання правил komponування у форматі без взаємного узгодження її елементів і художньої цілісності.</p>
124-149 балів	Задовільний	<p>Абітурієнт має слабкий рівень у відтворенні предметного середовища, допускає помітні помилки. Не завжди послідовно працює над рисунком.</p> <p>Абітурієнт може відтворювати художні образи на репродуктивному рівні, в основному розуміє образну сферу художнього твору.</p> <p>Рисунок під живопис виконано з помилками в організації перспективи, в лінійно-конструктивній побудові та пропорційному співвідношенні.</p> <p>Живопис передає об'єм предметів постановки за допомогою градації світлотіні, використано обумовлені та локальні кольори без урахування повітряної перспективи, застосовано поєднання колірних сполучень без урахування колірної гармонії.</p> <p>Композиція в цілому урівноважена, не зовсім вдало закомпоновано предмети натюрморту в певному форматі, відчуття цілісності композиції досягнуто традиційним способом.</p>
150-174 балів	Достатній	<p>Абітурієнт володіє практичними навичками у відтворенні предметного середовища. Здатний відтворити різні візуальні образи. Фіксуються поодинокі недоліки у відтворенні художнього</p>

		<p>образу.</p> <p>Рисунок під живопис виконано грамотно з окремими помилками перспективної побудови та пропорційних співвідношень.</p> <p>Живопис передає об'єм кожного предмету постановки за допомогою кольоротональних градацій, передано відчуття простору в глибину, використано обумовлені, зрідка локальні кольори.</p> <p>Композиція відмічена правильним компонуванням, урівноваженістю з нечітко вираженим емоційним станом, встановлено взаємозв'язок окремих частин композиції в результаті чого композиція сприймається цілісно, художні засоби композиції традиційні.</p>
175-200 балів	Високий	<p>Робота відзначається творчим вирішенням завдання. Абітурієнт володіє значним запасом знань та навичками у відтворенні предметного середовища, правильно зображує перспективні скорочення, добре володіє лінійно-конструктивною побудовою та законами світлотіньового моделювання форми;</p> <p>Рисунок під живопис виконано конструктивно грамотно з урахуванням лінійної перспективи та пропорційних співвідношень.</p> <p>Живопис точно передає градації світлотіні, просторові плани за допомогою повітряної перспективи (колірної та світлової), використано обумовлені кольори.</p> <p>Композиція урівноважена, цілісна з встановленими взаємозв'язками окремих частин композиції, застосовано оригінальні художні засоби.</p>

Об'єктивність в оцінюванні додаткового вступного випробування досягається на основі конкретних критеріїв, які визначають рівень знань, умінь і навичок вступників в образотворчому мистецтві. Такими критеріями є: композиційна грамотність (якість компонування), просторово-конструктивна грамотність (якість передачі форм і пропорцій зображуваних предметів, передачі перспективних скорочень зображуваних форм, передачі об'ємності предметів і форм, передачі глибини простору на площині), грамотність передачі тональних і колірних співвідношень (якість передачі характеру освітлення, передачі тональних і колірних співвідношень, передачі матеріальності та фактури предметів), технічна грамотність (якість володіння образотворчою технікою рисунку та акварельного живопису), завершеність і

виразність роботи (якість її цілісності й образності).

РОЗРАХУНОК БАЛІВ ЗА КРИТЕРІЯМИ

№з/п	КРИТЕРІЇ		БАЛИ
	Критерії	Цілісність, виразність, оригінальність, повнота	
1.	Композиційна грамотність	За кожну помилку компонування знімається 10 балів	Макс. 40 балів
2.	Просторово-конструктивна грамотність	За кожну помилку передачі форм і пропорцій зображуваних предметів, передачі перспективних скорочень зображуваних форм, передачі об'ємності предметів і форм, передачі глибини простору на площині відносно кожного окремого елемента натюрморту знімається 4 бали	Макс. 40 балів
3.	Грамотність передачі тональних і колірних співвідношень	За кожну помилку передачі характеру освітлення, передачі тональних і колірних співвідношень, передачі матеріальності та фактури предметів відносно кожного окремого елемента натюрморту знімається 4 бали.	Макс. 40 балів
4.	Технічна грамотність	За кожну помилку володіння образотворчою технікою рисунку та акварельного живопису відносно кожного окремого елемента натюрморту знімається 4 бали.	Макс. 40 балів
5.	Завершеність і виразність роботи	За кожну помилку цілісності й образності роботи знімається 10 балів.	Макс. 40 балів
		ВСЬОГО	Макс. 200 балів

ПЕРЕЛІК БАЗОВИХ ПОМИЛОК ЗА КРИТЕРІЯМИ

№з/п	ВИД	ПОМИЛКА
1.	Компонування	- не виявлено композиційний центр, - порушено композиційний баланс, - обрано невизначений пластичний мотив, - зображення не закомпоновано у форматі,

		<ul style="list-style-type: none"> - не виявлено характер великої форми, - порушено баланс освітлених і затінених частин, дотичність контурів предметів, різноманітні не виправдані «упори» ліній в кут аркушу тощо.
2.	<i>Передача форм і пропорцій зображуваних предметів</i>	<ul style="list-style-type: none"> - порушено форму предметів, - не правильно передано пропорції предметів, - порушено пропорційні співвідношення предметів між собою, - ігноровано конструктивні особливості форм, - ігноровано особливості побудови багатограних і кулястих тіл тощо.
3.	<i>Передача перспективних скорочень зображуваних форм</i>	<ul style="list-style-type: none"> - не правильно визначено лінію горизонту, - ігнорування точки зору (зверху, знизу, на рівні очей), - порушено кути нахилу паралельних ліній, спрямованих до лінії горизонту, - помилки у передачі ракурсів предметів, - невірно показано перспективні скорочення площин тощо.
4.	<i>Передача об'ємності предметів і форм</i>	<ul style="list-style-type: none"> - світлотінь (колір) не передає об'ємності предметів, - ігноровано крайовий контраст, - порушено плавність світлотіні на кулястих предметах, - падаючі тіні не передають форми предметів, - не передано тональні співвідношення предметів і тла, - об'ємність предметів не узгоджено з їх колірним рішенням тощо.
5.	<i>Передача глибини простору на площині</i>	<ul style="list-style-type: none"> - порушено плановість, - порушено відповідність точок сходження, - не передано «дотик» форм і простору, - не враховано ефекти повітряної перспективи, - не правильно встановлено лінію горизонту, - неправильне розташування опори предметів (слідків) тощо.
6.	<i>Передача характеру освітлення</i>	<ul style="list-style-type: none"> - не правильно визначено колірний тон джерела освітлення, - складові світлотіні не відповідають напрямку освітлення, - не враховано ступінь освітленості, - ігнорується тональна динаміка в тінях, - виражено різкий контур тіні, - зруйновано відмінність падаючих і власних

		<p>тіней,</p> <ul style="list-style-type: none"> - помилки зображення світлорозділу, - не правильно передано освітленість тла по відношенню до предметів тощо.
7.	<i>Передача тональних і колірних співвідношень</i>	<ul style="list-style-type: none"> - порушено відношення теплохолодності, - втрачено контраст світла і тіні, - втрачено колірну гармонію композиції, - не правильно передано колірні контрасти, - зруйновано співвідношення світла, півтону та тіні, - не правильно передано рефлекси (тонально і колірні), - ігноровано обумовленість кольору предметів, - не передано рух кольору під впливом світлоповітряного середовища тощо.
8.	<i>Передача матеріальності та фактури предметів</i>	<ul style="list-style-type: none"> - не передано матеріальні особливості предметів, - порушено правильність передачі фактури предметів, - не використано характер штриха (мазка) для передачі фактури, - не передано особливості відблиску на різних фактурах, - ігноровано тональний рух тіні на різних поверхнях, - ігноровано передачу рефлексів на різних поверхнях, - не реалізовано потенціал технічного прийому для виразності твору декоративного мистецтва тощо.
9.	<i>Володіння образотворчою технікою</i>	<ul style="list-style-type: none"> - мазки одноманітні та невиразний, - мазки кладуться не «по формі», - «замилений» колір, - помилки постановки руки, - ігнорування особливостей оптичного, механічного, просторового змішування фарб, - ігнорування виразності прозорих мазків і мазків імпастро, - ігнорування особливостей різних живописних технік, - відсутнє «він'єтування» по поверхні зображення, - проступають грубі лінії олівця під шаром акварелі,

		- формат невиправдано, не заповнено фарбовим шаром, - «забрудненість» фарбового шару тощо.
10.	<i>Завершеність, цілісність, виразність роботи</i>	- порушено співвідношення деталей і цілого, - не виражено провідну колірну тему, - не підпорядковано просторові плани, - не підкорено загальному тону світло, півтіні та тіні, - недотримання послідовності ведення живопису, скульптури, - не пророблено деталі, - не здійснено відбір деталей, - малі форми не передають особливості великої форми, - не виражено характер композиції, її емоцію та настроїв тощо.

Якщо абітурієнт під час додаткового вступного випробування набрав від 100-123 балів, то дана кількість балів вважається недостатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до НПУ імені М. П. Драгоманова.

Оцінювання рівня умінь абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня умінь абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок творчих робіт абітурієнтів. Бали (оцінки) творчого конкурсу виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні після закінчення іспиту.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

3.1. Рисунок, його види та техніки. Виразні можливості художніх графічних матеріалів. Аналіз та передача пропорцій та конструктивної будови зображуваних предметів. Лінійно-конструктивна побудова простих геометричних тіл. Розбір натюрморту за тоном. Тонова цільність зображення. Просторові плани в натюрморті. Передача простору засобами лінійної перспективи. Конструктивна побудова натюрморту. Основні закони перспективи. Особливості зображення простих об'ємних форм у перспективі (пропорції, перспектива, конструкція). Основні пропорції голови людини. Особливості зображення голови людини в перспективному скороченні. Методична послідовність зображення голови людини.

3.2. Живопис, його види та жанри. Природа кольору і зображально-виразні можливості палітри художника. Головні характеристики кольору: колірний тон, світлота, насиченість. Ахроматичні і хроматичні кольори. Поняття колірного кола. Основні та похідні кольори. Додаткові (контрастні) кольори. Поняття теплохолодності. Колірна гармонія. Колірні гармонії: однотонові, родинні, родинно-контрастні, контрастні. Теплі та холодні

кольори. Колорит. Змішування кольорів (механічне і оптичне). Технологія і техніка роботи акварельними фарбами. Варіативність акварельного мазка і чистота кольору, колірною сполучення. Робота пензлем з контуром і поверхнею предмета. Складний контур і багатокольорова поверхня об'єкта зображення. Сюжетний та композиційний зв'язок предметів у постановці натюрморту. Побудова й прописка просторових планів засобами акварельного живопису. Передача матеріальності предметів на картинній площині. Організація цілісності композиції натюрморту.

3.3. Композиція. Основні ознаки композиції. Композиція у різних видах мистецтва. Види композиції. Основні категорії композиції. Основні закони композиції. Художні засоби побудови композиції. Основні елементи формальної організації – крапка, лінія, пляма, об'єм, простір. Рівновага у композиції. Симетрія і асиметрія. Статика і динаміка. Пропорції, модуль, масштаб. Контраст і нюанс. Метр і ритм. Засоби гармонізації художньої форми: нюанс-контраст, статика-динаміка, метр-ритм, відношення-ритм, розмір-масштаб. Графічні прийоми передачі фактури, пластики, об'єму. Колір як композиційний засіб. Смысловий центр композиції та способи його вираження. Розташування головного в картині та врівноваження композиції. Прийоми і способи вираження доміанти. Контрасти в композиції (форми, тону, кольору, фактури, руху, розміру, маси, пропорцій, кількості, світла, матеріальності, просторових планів, об'ємів тощо). Стилізації як художній засіб композиції. Особливості декоративної композиції.

4. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аксенов Ю. Г., Левидова М. М. Цвет и линия. – М. : Советский художник, 1986.
2. Беда Г. В. Основы изобразительной грамоты. Рисунок. Живопись. Композиция. – М. : Просвещение, 1981.
3. Вибер Ж. Живопись и ее средства. – М. : Издательство В. Шевчук, 2004.
4. Волков Н. Н. Композиция в живописи. – М. : Искусство, 1977.
5. Волков Н. Н. Цвет в живописи. – М. : Искусство, 1984.
6. Живопись: учебн. пособ. / под ред. Н. П. Бесчастнова. – М. : Владос, 2010.
7. Кириченко М. А., Кириченко І. М. Основи образотворчої грамоти. – К. : Вища школа, 2002.
8. Михайлов А. М. Искусство акварели : учеб. пособ. – М. : Изобразительное искусство, 1995.
9. Претте М., Капальдо А. Творчество и выражение. – М. : Просвещение, 1985.
10. Пучков А. С., Триселев А. В. Методика работы над натюрмортом. – М. : Просвещение, 1982.
11. Ростовцев Н. Н. Академический рисунок. – М. : Просвещение, 1973.
12. Шорохов Е. В. Основы композиции. – М. : Просвещение, 1979.